

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

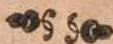
Coloniae Agrippinae, 1613

Homilia Nona. Multiplex SS. Patrum expositio in illa verba: Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat, qualis esset ista salutatio; ex quibus Virginis mira taciturnitas, ac ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

repat, idque sigillo consignatum manifeste
appellauit. Verè benedicta tu, quam Ezechiel
Propheta verum solis ortum proclamauit. sola
verè benedicta es, quam montem magnum,
vir ille desiderabilis Daniel vidit, ac montem
abumbrantem Habacuc ille admirabilis; mon-
tem præterea Dei, montem pinguem, montem
quem Deo inhabitare placuit. Benedicta tu,
quam Zacharias vir diuiniſſimus, aureum
candelabrum septem vidit lychnis ornatum,
nimium septem illis Spiritus sancti donis,
clarum & lucidum. Verè benedicta tu vi-
sidi nostre salutis ligni paradisi, que ip-
sum horti Eden colonum (Christum inquam
Dominum) intra te habes, figuris adumbra-
tum: qui ineffabili quadam potentia fluminis
inſar viuiparum veterum tuum egressus, qua-
tuor velut initijs per Euangelium suum, o-
bis faciem irrigauit. Hæcenus Andreas Je-
rosolymitanus, ac tandem S. Petrus
Chrysologus ferm. 143. in eadem verba,
hæc præclara scripsit: Verè benedicta, que
fuit maior celo, fortior terra, orbe latior.
Nam Deum, quem mundus non capit, sola
cepit. Portauit eum, qui portat orbem; genuit
genitorem suum, auiruit omnium viuentium
nutritorem. Fuit olim Patriarcharum bene-
dictio in pinguedine terra: Ecce terra nostra
dedit fructum suum; terra desuper venien-
tem recipiens imbrem, producit anen tribu-
los & spinas, maledicta est: hæc nullo ab ho-
mine semine suscepto, sed tantum Spiritus
sancti gratia perfusa, suum, ac eiusmodi co-
posum fructum edidit, vt quisque in illa
cumulatissimam gratiam agnoscat.

Cui cum eius filio sit honor
& gloria in sæcula sæ-
culorum. A-
men.

HOMILIA IX.

Multiplex Sanctorum Patrum expo-
sitiō in illa verba: Quæ cum audisset,
turbata est in sermone eius, &
cogitabat, qualis esset ista saluta-
tio: ex quibus Virginis mira taci-
turnitas, ac verecundia cum exi-
mia prudentia coniuncta colligi-
tur: variatque, ac permulta præ-
dicta turbationis cause tradun-
tur.

A C E R Euangelista
D. Lucas, egregium
sux Euangelicæ nar-
rationis ordinem ser-
uans, postquam in-
troduserat Angeli-
cum paranympum

Mariam Virginem salutantem, nunc
eandem aulcultatem inducit, trifariam-
que illam commendat, ab auditu, cogi-
tatu, & affectu: ab auditu: Cùm audisset
Lucæ 1.
Lucæ 1.
Ecclæ. 32.
Sapient. 6.
Luc. 1.
Sibyl. Eri-
thr. lib. 3.
aracul.

Tam virginitatis amatrix

Perpetue, magno subito correpta stupore
Atque mentis trepida, pressit formidine
mentem

Ignotis verbis commoto corde transiens.

atque circa hæc tria elucidanda, & illu-
stranda, tota hæc nostra præcipue verba-
bitur oratio. Ad primum igitur accedens:
que cùm audisset: obseruauit adamuſſim
Lucæ 6.
B. Virgo

- Iacob 1.** B. Virgo cōsiliū illud, quod nobis præbuit D. Iacobus: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* tarditatem hanc considerans in Maria D. Bernardus, postquam ex sacris eloquiis collegisset, quater tantum narrari, locutam; postmodum tam piē, quam sapienter, hæc verba subiungit: *Nunquid non narratur ab initio venisse Pastores, & primam omnium Mariam inuenisse? sic, & Magi quoque, si recolis, non sine Maria matre, eius puerum inuenerūt, & inducens in Templū Domini Templi Domini, multa quidē à Simeone audiuit. quā de se ipsa ad loquendum tarda, velox ad audiendum; & quidem Maria conseruabat omnia verba hæc, conseruens in corde suo, sed in his omnibus; neque de ipso Incarnationis dominicæ mysterio quodcumque verbum fecisse reperies. Toties denique Maria filium audiuit, non modo Turbis loquentem in parabolis, sed, & Discipulis secretorum regni Dei mysteria reuelantem, vidit miracula facientem, vidit deinde in cruce pendentem, vidit spirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem; sed in omnibus quoties reuerendissima Virginis vox memoratur audita? quasi dicat; quater tantum. Equidem, sicut poëta Menander dixit (referente Aristotele) *Mulierem ornat taciturnitas: non potuit beata Virgo, cuius animus omnium virtutum margaritis ornatissimus erat, præclaro silentij ornamento, virginibus valde consentaneo, carere. ne tamen tantæ Virgini posset obici id, quod Theophrastus cuidam coniuuæ, nullum verbū proferenti, dixit: Si stultus es, rem facis sapientem; si sapiens, stultam: ipsa quidem extremorum fugiens vitium, medium inter loquelam, & silentium elegit, memor illius Salomonis sententiæ: *Tempus tacendi, & tempus loquendi: ut enim loquendo, ita & silendo peccati potest, iuxta illud Dauid: Silui à bonis, vel (ut Genebrardus vertit) à iusta causa loquendi destitui.* vnde sicut Cantores, cum concinunt, ad duo præcipuè attendunt, ad punctum scilicet cantus, & ad pausam vt, aiunt; æqualemque curam adhibent, tam in obseruādo puncto ad vocis sonum emittendum, quā in pausa, vt à vocis prolotione se abstineant, quando per breuem morulam silete debent, quia ex vtriusque obseruatione artificiosus concentus resultat, & alterutra illarum deficiente, difsonus, & ingratus redditur cantus; ad eundem modum beata Virgo, in omnibus eximie suæ sanctitatis specimen præbens, ad punctū loquelæ, & ad pausam silentij attendebat, nunc quæ oportebat, pauca verba promens, nunc silens, & taciturna existens, prout ratio temporis postulabat. nō erat certe regius Vates huius salutaris doctrinæ ignarus, cum Deum alloquens, dicebat: *Pone Domine, custodiam ora mea, & ostium circumstantiæ labijs meis: non postulat à Deo, muro lapideo os eius obturati, sed ostio claudi: quia sicut ostium, nec semper clausum, nec semper apertum esse debet, sed debitis temporibus modo aperiendum, modo claudendum; ita os, nec semper loquacitate apertum, nec semper perpetuo silentio clausum esse debet.* vnde ipse Dauid, aduertens se id non obseruasse, dicebat: *Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.* Mirabile certe est, quod simul dicat, & tacuisse, & clamasse; quomodo hæc duo inter se coherent? *Quoniam tacui, dum clamarem tota die: si enim tacebat, quomodo clamabat tota die; & si clamabat, quomodo tacebat? hoc sanè horrendum portentum parit inordinata lingua, vt simul, & semel fileat, & loquatur: silet enim bona, cum loquitur mala; & propterea inquit Dauid: *Inueterauerunt ossa mea: hoc est, emarcuerunt virtutes, quæ erant in me, apic quidem per ossa significatæ, quia sicut ossa infirmam carnem sustinent, ita virtutes animæ à Deo infusæ illam conseruant, longè quidem à beata Virgine hæc Dauidica intemperantia absuit, quæ merito sibi vsurpare poterat illud Isaie: *Dominus Isaiæ dedit mihi linguam eruditam: vel (vt LXX. LXXI. Interpretes verunt) Dominus dedit mihi terlinguam discipline, vt sciam, quomodo oporteat, me loqui.* Hinc opus est, vt discant Virgi-****

Virgines, Mariam emulantes, & debitam taciturnitatem, & in loquendo, maturitatem sectari; si enim nihil magis, quam munditia Virgines decet, silentij oportet esse custodes, memores eius, quod libro Numer. dicitur: *Vas, quod non habuerit operculum (vel ligaturam) desuper, immundum erit.* Sanè garrulitatem, ac loquacitatem à foeminis, & præcipuè Virginibus, longè abesse debere, ipsa etiam natura non obsecutè insinuat, cum præbens variis animantibus masculis cantum, foeminis tamen eorum consortibus illum negauerit: vt enim tradit Plinius, Cicadae feminæ non cantant: & teste Tiraquelo in 12. legem connubialem, inter Pityracos, foeminæ non sunt garrulae. Deinde fecit tãti ille Poëta paganus silentium non solum in foeminis, sed, & in viris, vt non dubitaret dicere:

Virtutem primam esse puo compescere linguam.

Proximus ille Deo, est, qui scit ratione tacere.

Et D. Antoninus refert, Demosthenem, alioquin inter Græcos eloquentiæ Principem, ad eò silentium coluisse, taciturnitatis virtutem comparandi cupidus, vt solitus esset paruam quendam lapidem in ore deferre. & S. Ambrosius de Pythagora philosopho tradit, quod per quinque annos suis discipulis loquelæ vsum prohibebat, vt silentij assiduitate apè loqui addicerent. atque ab hac lege non longè abest illa, quam foeminis D. Paulus præbuit i. ad Timoth. 2. *Mulier discat in silentio:* tandem illud sufficere deberet ad silentium, & taciturnitatem suadendam, quod Salomon dixit: *Qui custodit os suum, custodit animam suam: custodit sanè à multis linguæ peccatis, quæ grauius vicerant animam: Quia in multiloquio non deerit peccatum,* vnde ad illa vitanda, silentij opus est remedio vti, instar Anserum Siciliae, de quibus refert D. Augustinus, quod timeantes, ne, si garrindo ab vno loco in alium proficiscerentur, ab Aquilis auditæ dilaniarentur, lapillum ore deferrebant,

quo à garrulatione præpediebantur. hoc imitari Anseres nò est dedignatus silentij seruandi vigilantissimus ille Agaton Abbas, qui (teste D. Hieronymo) vt linguam compesceret, paruam quendam lapidem (sicut de Demosthene diximus) in ore gerere consuevit. hac tamen industria opus non habuit B. Virgo, cuius linguæ gubernaculum Spiritus sanctus peculiari ratione gerebat, adeò, vt, ne vnicum otiosum verbum per totum vitæ curriculum ab eius ore deflueret, vt docet sacrum Concilium Tridentinum.

Cæterum, vt inauditam Virginis verecundiam cum rara humilitate, ac insigni prudentia coniunctam, intueamur, varias Virginis cogitationes, quas animo voluebat, variasque rationes, quæ turbationes eius causam præbuerunt, diligenter scrutemur. Card. Caietanus censuit, in animo Virginis fuisse turbatione ortam ex necessitate materiæ, seu ex infirmitate corporis, quod debilitatur, dum anima per multum temporis ad superna tendit, existimauit enim illam Virginis turbationem persimilem fuisse turbationi, quæ accidit Zachariæ, de qua D. Lucas ait: *Timor irruit super eum: & alteri, Danielis dicentis: Non remansit in me fortitudo, sed spiritus meus mutatus est in me, & emarcui, nec habui quidquam virium:* at meo iudicio fallitur Caietanus, quia, cum turbatio oritur ex debilitate, & necessitate materiæ, præuenit humanam voluntatem, & anteuertit vsum liberi arbitrij, ita vt vix illud relinquat compos, vt applicet intellectui ad discurrendum, quo sanè modo se habuerunt turbationes illa Zachariæ, & Danielis; beata autem Virgo hoc imperfectæ turbationis genere minimè laborauit, vt non obscure testatur D. Bernardus dicens: *Turbata est, & non perturbata; turbata est, & non est locuta, sed cogitabat, qualis esset ista saluatio: quibus consonant egregia Andreæ episcopi Ierosolymitani verba, sermone de Annunc. *Sola autem quadam dispositione aliquantulum meditantis, mentis commotionem quandam significauit,**

D. Hierony.
in vita Pa-
trium.

Concil. Trid.

Caiet. 3. p. 9.
30. art. 3.

Lucæ 1.
Daniel. 10.

D. Bern. ha.
mil. 2. sup.
missus.

Andr. Episc.

morum decore pro sermone *ysa*: fuit ergo sine dubio, turbatio illa, timor, & pauor ortus ex ponderatione celestium arcanorum, quæ sibi ab Angelo pandebantur, vnde continuo Angelus dixit ei: *Ne timeas Maria*: timor igitur hic erat, qui Mariam turbauerat. Quæ autem fuerit causa huius timoris, quot capita, tot video Patrum sententias.

Lucæ 1.
D. Ambros.
lib. 1. de of-
fic. cap. 13.
D. Hierony.
D. Damasc.

D. Ambrosius, Hieronymus, & Damascenus, turbationem Virginis docent ortam ex subita, & inopinata apparitione Angeli in forma viri; cui sententiæ fauet Græca lectio, quæ, ubi vulgata nostra legit: *quæ cùm audisset*: illa legit: *quæ cùm vidisset*. D. Ambrosius loquitur in hunc modum: *salutata ab Angelo tacet, & mota est ad introitum eius, quia ob virilis sexus speciem peregrinam turbatur aspectus Virginis.* & super caput primum Lucæ inquit: *Trepidare Virginem est, & ad omnes viri ingressus pauere, omnes viri aspectus vereri, discant ergo mulieres propositum pudoris imitari.* & lib. 2. de Virginibus, in principio, tacitæ obiectionis; cur B. Virgo Angelicis visionibus assueta, viso Angelo turbata fuisset, respondens, ait: *Gabriel eam, ubi reuifere solebat, inuenit, & Angelum Maria, quasi viri specie mota trepidauit, quasi non incognitum audito nomine recognouit; ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo: quibus verbis significat, solitam quidem fuisse B. Virginem habere Angelicæ reuelationes, non verò externas, & sub sensibili specie viri.*

D. Hierony.
Idem epist.
22.

Idem etiam sensit Diuus Hieronymus epistol. 7. ad Latam dicens: *Ideo forsitan timore perterrita Virgo est, quia virum, quem non solebat, aspexit.* & in epistol. ad Eustoch. *quæ hominem formidabat, cum Angelo loquitur intrepida:* & D. Damascenus orat. 1. de dormitione Virg. ait: *Virgo Angeli ore commota est, ut quæ cum viris colloqui minime consueuisset, si quidem Virginitatem sedulo seruare constituerat.* D. Chryso- logus causam illius turbationis cæset fuisset, tam materiam, & auctoritatem personæ mittentis nuntium, quam eximium

D. Ambros.
super Luc.

Lib. 2. de
Virg.

D. Hierony.
Idem epist.
22.

D. Petrus
Chrysol. ser.
140.

splendorem, ac fulgurantes radios, quos Angelus ex se mittebat, cui intelligentiæ fauet Ecclesia, dum canit: *Expansit Virgo de lumine*: verba D. Chrysofogi hæc sunt: *Quid est, quod personam videt, & de sermone turbatur quia venerat Angelus blaudus in specie, fortis in bello, mitis in habitu, in sermone terribilis, humana proferens, & diuina repromittens; vnde Virginem, quam leniter visum sollicitauerat, nimium turbauit auditum; & quam missi presensia parum mouerat, concussit toto pondere mittentis auctoritas.* Immo & D. Hieronymus ad Eustochium inquit: *Excessuum lumen, quod repenti irradiauit cubile, timorem incussit.* Accedit ad hæc, quod pauorem incutere solet angelica præsentia, si cum gloria coruscans appareat; ita enim Pastores lumine circumfusi, terri tueri, & custodes sepulchri facti sunt velut mortui; & mulieres conciderunt Angelis apparentibus, vt contestantur sacri Euangelistæ. & simile quidpiam contigit Iudicum 13. cum Angelus Samsonis conceptum matri nunciavit, quæ dixit: *Vir Dei venit ad me, habens vultum Angelicum, terribilis nimis: in quem locum Cæd. Caieranus sic scribit: Non apparuit sub viri amabili, sed timendi specie Angelus, quia mulieri iuueni apparebat, nec decebat, eam trahere ad sui amorem, sed ad reuerentiam.* Origenes putat, turbatam fuisse Virginem ex insolito genere salutari. quia à sæculo non fuerat auditum, quod femina aliqua fuisset ab Angelo, gratia plena vocata, sic enim ait: *Soli Maria hæc saluatio seruabatur; si enim seruisset, ad alium quempiam similem factum esse sermonem (habebat quippe legis scientiam) nunquã quasi peregrina saluatio seruisset.* Non dissimilia dicit Ambrosius super 1. cap. Lucæ: *Salutationis nouam formam Virgo mirabatur; nusquã enimerat lecta, vel audita: Doctissimus Petrus Rauennas arbitratur, turbatam esse Virginem propter excellentiam superni mysterij incarnationis, quod in utero eius celebrandũ audiebat; sic enim loquitur: Quamuis motu blando, affectu pio Virgine sibi in matrem, famulamque sibi ver-*

Etel. in off. B. Virg.

D. Hierony.

Lucæ 2.

Card. Cæd.

Orig. hom. 6. in Luc.

D. Ambros.

D. Petrus Rauenn.

Lucæ 1.

140.

veret in parentem, viscera tamen eius turbata sunt, ipsa quoque tremefacta humana conditio, cum eius conditor Deus, & in tota creatura non capis, totum intra pectus Virginis se recepit: nam, ut Angelum vidit, mens eius contremuit, cum eius ingressu, Deitatis sensus ingressione. hæc ille. Confirmant eandem expositionem verba Laurentij Iustin. in sermone de Annunc. dicens: Turbata est non ex angelico aspectu, quasi insolito, quippe, que iugiter visitabatur ab Angelis, sed ob excellentiam tanti presagij, quod propria merita præcellere videbatur. Subscribit eidem sententiæ D. Augustinus dicens: Post illius benedictionis presagium, terretur Virgo de nouitate verborum. D. Bernardus arbitratus est, Mariam prudenter turbatam fuisse, quia à principio saluationis dubitauit, an salutans esset Angelus bonus, vel malus: Sciebat (inquit) prudens Virgo, quod sæpè Angelus Sathane transfiguratur se in Angelum lucis & super illa verba: Ne timeas Maria, nihil hic doli, vel fallacie, nullas hic insidias suspicaris, non sum homo, sed spiritus, non Angelus Sathane, sed Dei nuntius similia dicit Euthym. super cap. 11. Lucae: Turbata est, quia timuit, ne forte dolus esset, & cogitabat, virum diuina esset saluatio, an à demone. Subscribit huius sententiæ Andreas Episc. ierosolymitanus serm. de Annunc. dicens: Ne timeas Maria, non fraudulentus hic modus est, aut fallendi animo ad te venio, non impostor serpens rursus tibi loquitur, non terrenus tibi nuntius adsum; ex altissimis veni, letum nuntium, nec qualecumque letum nuntiam, sed plenum gaudij letum nuntium: atq; hoc est, quod D. iohannes nobis faciendum consuluit: Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint: Eua quidem intrepida abiq; debito examine accõmodauit aurem serpenti, sed concepit dolorem, & peperit iniquitatem, Maria autem cogitabunda, & turbata, filium Dei mox concepit, & parit: Ecce concipies, & peries. Diuus Thomas ex doctrina magni Abbatis Antonij vtilem valde regulam nos docet, ad discernendum Angelum

Sathane ab Angelo lucis: Non difficilis (inquit) est, beatorum spirituum, in aliorumque discretio; si enim post timorem, successerit gaudium, à Domino venisse sciamus auxilium, quia securitas animæ, præsentis maieffatus indicium est; si autem incussa formido permanserit, hostis est, qui videtur. Itaque in hoc dignoscitur Angelus bonus à malo, quod Angelus bonus, quando apparet, in principio terret, in medio confortat, in fine verò lætificat: vnde Gabriel B. Virginem in principio terret, quando ipsa turbata fuit, in medio confortauit, quando dixit: Ne timeas Maria: in fine verò lætificauit, quando eam ex diuino spiramine grauidam reliquit. E contra verò Angelus malus, quando in Angelum lucis se transfiguratur, primò delectat, in medio conturbat, in fine tandem afficit tristitia.

S. Thomas 3. p. qu. 30. art. 3 in fine, ex quorundam Patrum sententiâ docet, beatam Virginem, utpotè affluetam Angelicis visionibus, non fuisse turbatam in visione Angeli, sed in admiratione eorum, que eî ab Angelo dicebantur, quia de se non tam magnifica cogitabat; vnde Euangelista non dicit, quod turbata fuerit in visione Angeli, sed in sermone. Atque hanc humilitatis causam approbans ipse D. Thomas eadem q. art. 4 ingeniosè obseruauit, Angelum annũciationem suam ab illa honorifica saluatione: Ave gratia plena, inchoasse, ut Virginem attentissimam redderet; nihil enim magis ad attentionem mouet, quàm admiratio. Aristoteles enim inquit: admirabilia esse, inusitata omnia: & antiquos Philosophos philosophari cõpisse propter admirationem; nihil autem perforã humilem magis in admirationem rapit, quàm propria laudatio. Beatus etiam Laurentius Iustinianus eiusdemurbationis causam, humilitatem Virginis assignat, quæ de signauit, quæ iohannem sepe terret. Conuenit autem nomq; humilitas: sicut semper stare sub se, ita difficile sibi accomodare est, quæ super eam D. Bern. super esse censetur. Idem D. Bernardus: indignam misit. Lucae (inquit) se Angelica saluatione reputabat, ca. 1.

& forsitan in mente, talia meditando, revol-
 uebat: unde hoc mihi, ut veniat ad me sic sa-
 lutandam Angelus Domini? Equidem ei, qui
 verè humilis est, nihil magis displicet,
 quàm proprias laudes aufcultare; talis e-
 nim, cum laudatur in facie, acriter vexa-
 tur in corde; est enim humili tam in-
 gratum laudari, & exaltari, quàm super-
 bo molestum, deprimi, & humiliari: at-
 que hinc est, quod B. Virgo, tanquam ve-
 rè humilis, ad audita eius præconia con-
 tinuò turbatur. Apostoli etiam Paulus,
 & Barnabas audientes diuinas laudes ab
 hominibus sibi deferri: *Scissis inimicis suis*
extierunt in turbas exclamantes: & nos, mor-
tales sumus similes vobis. E contra verò
 Aman superbus, audiens sententiam Re-
 gis Assueri illum humiliantis vsque ad
 suspensum ligni, tremens, vehementer
 conturbatus est. Saul similiter audiens
 maiorem honorem à foeminis Hebræis
 Dauidi, quàm sibi deferri, cum canerent:
Saul percussit mille, Dauid autem decem mil-
lia. tandem nascente Christo turbatus est
 Herodes, & omnis Ierosolyma cum illo,
 putans se à regno fore depellendum. Bal-
 thassar deinde, cum sententiam priuationis
 sui regni in patere coelitus scriptam
 intueretur, pauet conturbatus, & contrem-
 miscit. Sicut enim Domificatores, qui as-
 sueti sunt alta loca conscendere, non fa-
 cile turbantur, nec casum timent, qui ve-
 rò imis tantum locis ambulare assuefacti
 sunt, si contingat in alta loca ascendere,
 continuò turbantur, & casum timent; nõ
 dissimiliter superbi assueti per ambitio-
 nem, dignitatum culmina, si non re, fal-
 sem deliderio transgredere, cum ad illa
 euehantur, non turbantur, humiles verò,
 cum per humilitatem semper assuescant
 humilia petere loca, & in seipsis propria
 sui cognitione vilescere, ac deprimi, si cõ-
 tingat re, aut verbis exaltari, confestim
 turbantur, casum timent, & præcipitium
 verentur. In Virgine sanè impletum fuit
 illud Salomonis: *Quomodo probatur in con-*
flatorio argentum, sic probatur homo in ore
laudatoris: cum enim primum illud lau-

dis verbum: *Aue gratia plena* (quod adula-
 tionem redolere poterat) audiuit, conti-
 nuò turbata est, quo quantum nos adula-
 tionem propulsare oporteat, aperte do-
 cuit. Quemadmodum enim vento mare
 concitatur, & ora tempestate, si ad eas
 litus maris, respicis fluctus tumescere, &
 aquam turbari, & tunc homines minime
 nauigare audent; ceteri enim sunt, nauim
 mediis fluctibus inuolutam, ingenti pe-
 riculo expositam esse, & idèò tempus trà-
 quillum expectant: ad eundem modum,
 quoties adulatores, hominis animum
 laudibus demulcent, debent laudati ti-
 mere, & turbari, & laudatoribus non fa-
 cile fidem adhibere; nam si adhibeant, &
 se credant vento secundo sulcare mare,
 quàm citò peribunt. unde merito qui-
 dam Philosophus cum laudaretur ab a-
 dulatore, turbatus, & in iram concitatus,
 omnibus circumstantibus dixit: *Quid ma-*
li feci?

Tandem dicamus, quod cum B. Virgo
 non esset ignara sacre Scripturæ vlturpan-
 tis verbum: *benedicere*: pro eodem, atque
fecundare, seu *prolem dare*, ut patet ex I. *Genes.*
Benedixit ei dicens: Crescite, & multi-
pliamini: ceterè audiens ab Angelo: Bene-
dictu inter mulieres: & cum sine sui in-
genij, diuino lumini suffulsi, agnouit,
Angelum non solum à gratia, sed à futu-
ræ prolis fecunditate illam laudare: vn-
de cum ipsa castissima esset, & sui pudoris
amantissima, continuò verecundia per-
fusa erubuit, & præ verecundia turbari
cepit. Vt enim dixit D. Bernardus: Solent
Virgines semper esse pauide, & nunquam se-
cure, scientes se in vastis fidei thesauri
portare preciosum, & nimis aduam esse, an-
gelicè viuere inter homines, & in terris more
caelestium conuersari: unde omne nouum su-
spensas reddidit infidias. & ibidem etiam ait:
Quod turbata est, verecundia sui virginalis
quod non perturbata, fortitudinis; & quod
vacuit, & cogitauit, prudentia. Congruit
sanè adamussim B. Virgini illud Eccle-
sia. Gracia super gratiam, mulier sancta,
& pudorata: pudor ergo, & verecundia
 B. Vir-

B. Virgini, iuxta Bernardi sententiam, turbationem illam peperit, de qua Euangelista: *Cum audisset, turbata est in sermone eius.* Refert Solinus cap. 10. in prouincia quadam, nomine *Helesina*, fontem quendam repertum, quo si quis iuxta illud verba facere incipiat, continuo aqua commoueri, & perturbari incipit: fons erat clarissimus B. Virgo, ac ut primum insolita verba Angelus protulit: *Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus:* continuo sacro quodam affectu pudore, coepit turbari: *Quae cum audisset, turbata est in sermone eius.* In hoc sane valde elucet virginea Mariae verecundia, & diametro opposita inuerecundiae primae mulieris, quod illa ad Angeli sermonem turbatur, haec vero ad verba serpentis, nec minimam patitur turbationem, sed cum eo, velut antiquissimo amico, confabulatur. Propter quam eximiam Virginis verecundiam arbitror sponsum comparasse illam monti Carmelo: *Caput tuum, sicut Carmelus:* recte quidem poterat illam comparasse monti Sinai, ubi Deus legem tradidit Moysi, & vnde ipse descendit varijs diuinis lucis fulgoribus coruscans. recte etiam eam comparare posset monti, vnde Propheta Balaham benedixit populo Dei; nec non etiam illi alteri, vnde Elias vidit Deum non in igne, & commotione, sed in sibilo aurae tenui inuolutum; ac tandem recte illam comparare potuisset felici illi monti, in quem Angelus reuelauit Loth, ut aufugeret, ne ignis Sodomae, & Ghomorrae illum contingeret, ac consulo nulli monti, nisi Carmelo illam comparauit; quia praeterquam mons iste altitudine sua reliquos omnes longe antecellit (in quo excellentiam Virginis super omnes puras creaturas denotat) hoc honorificentissimo titulo insignitus est in sacra Scriptura: *Gloria Libani data est ei, decor Carmeli, & Saron.* vnde cum vultus decor pulchritudinem importet verecundia, & modestia associata, quae externas sceminae actiones a reforescere non sinit, & haec in B. Vir-

gine mirum in modum effulgeret, iuxta quod sponsus ei dixit: *Pulchra es, & decoras filia Ierusalem:* idcirco cum monte Carmelo illam composuit, qui praeter multitudinem, & pulchritudinem arborum, omnes si cum summa proportione dispositas continebat, quod eximium ei decorem coferebat. Tandem id dignum obseruatione arbitror, adeo placere Deo Virgineum tubore, & ex verecundiae virtute ortam turbationem, ut in vtero Virginis descendere distulerit, quousque B. Virgo praerecundia turbationem concepit. vnde quemadmodum (ut narrat Alexander ab Alexandro) in gentilijs sacrificijs Apollinis Oraculum responsum suum differe solebat, quousque victima in ara oblata, turbata, & tremefieri coepisset, non secus (ut profana in sacra conuertamus) in sacrificio, quod hodierna die B. Virgo tam animae, quam corporis sui Deo Patri obtulit, Verbum diuinum, aeterni Patris oraculum (iuxta illud D. Pauli: *Non uisum autem locutus est nobis in filio*) antiquis Patrum de eius Incarnatione desiderijs repleta non respondit, quousque sacra illa victima B. Virginis praerecundia turbata, & moueri coepit.

Hanc raram, & inauditam Virginis verecundiam contemplanus D. Ambrosius, ait: *Disce Virginem moribus, disce Virginem verecundia.* haec enim feminis apprime necessaria est, tanquam murus reliquas omnes virtutes custodiens, atque praemuniens vnde Tertullianus reuocans in memoriam argumentum illud, quod suae verecundiae, & pudoris, olim Rebecca exhibuit, quando vidit Isaac futurum eius sponsum, continuo operuit velamine vultum suum, eleganter dixit: *Oro te, siue Mater, siue soror, siue filia, virgo* (secundum annorum nomina dixerim) *vela caput, si mater es, propter filios, si soror, propter fratres, si filia propter patres, omnes in te et ares periclitamur; in hac armaturam pudoris, circumduc vallum verecundiae, nam um sexui tuo strue, qui nec tuos mittat oculos, nec admittat alienos.* obseruauit ego, quod Cerua alio

Alexan. ab
Alexan. in
lib. Gen.

D. Ambros.
lib. 2. in
Luc.

De Vel.
Virg.

vocabulo dicitur *dama*, & merito quidem propter similitudinem, & sinpathiam, quæ inter ceruam, & puellam Virginem, quæ vulgari sermone, præsertim Hispano *Dama* appellari solet: quemadmodum cerua ex sola commotione folij solet patere, ac tremere, ita verecunda Virgo ad cuiuscumque viri assatum peregrinatur, & pauescit, & sicut ceruam mille venatores insectantur, ut eam capiant, velut ille alter Poëta dixit:

Imbecilles damæ, quid nisi præda sumus. ita totidem venatores repetes, qui diu laborantes, ac integras noctes infames ducentes, varia expandunt retia, ut Virgines, velut imbecilles *damas*, fraudulenter capiant. aduersus ergo hos infestissimos venatores optimum præsidium instat muri, & antemuralis noscitur esse verecundia: hæc enim fugam suadet, quæ ceruis ad præcauendam mortem præcipuum remedium esse solet.

Porro postquam iam vidimus rarum silentium, profundam humilitatem, ac eximiam Virginis verecundiam, reliquum est ostendamus, prout polliciti fuimus, has heroicas virtutes cum summa prudentia in ea coniunctas fuisse, quod non obscure indicant verba Lucae dicentis: *Et cogitabat, qualis esset ista saluatio*: vnde D. Chrysol. inquit: *Cogitat Virgo, quia cito respondere, est felicitatis humane, cogitare verò, ponderis est maximi, & iudicij præmaturo.* Abigailis prudentiam sacra commendant eloquia eo, quod Dauid contra Nabal Carmelum ira percitum sedauit, vnde de illa dicitur lib. 1. Regum. *Erat mulier prudentissima*: Tecuitis etiam prudentiam extollunt, quod Salomonem cum patre suo reconciliauerit: Rebecca etiam prudentiam efferunt, quod modum, & industriam filio suo Iacob dederit, ut benedictionem, & primogenituram à patre suo Isaac referret: Iudith tandem prudentiam mirificè laudant, quod Holofernem singulari quodam stratagemate deuicerit, caput amputauerit, exercitum eius profligauerit, ac præclara di-

uitiarum eius spolia eulerit: at istarum foeminarum prudentia tametsi insignis fuerit, ac æterna memoria digna, minime tamen cum rara Mariæ prudentia venit comparanda, cum prudenter cogitans Angelicam salutationem: *cogitabat qualis* *Lucæ 1.*
esser ista saluatio: paucis illis verbis: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*: peccatores cum Deo reconciliauit, diuinam iram compescuit, caput Demonis contriuit, ac filium Dei hæc diuis nostræ mortalitatis pellibus induit, ut benedictionem à cœlesti Patre vniuerso orbi obtineret. Memini D. Augustinum sermone 4. ad fratres in heremo dixisse (quod & ante illum eloquentiæ patrem docuisse 2. Rhetor. lego) *Prudentia docet, quomodo presentia ordines, quomodo præteritorum recorderis, & quomodo futura promideas*: quod idem haud obscure innuerant præsci illi Romani, teste Pierio Valeriano, *Pien. 7. de* qui *Prudentiam* cum triplici facie depingebant, ut quod ad tres illas temporis differentias, præteritum, præsens, & futurum respiceret iudicaret, idque munus prudentis viri esse docuit Seneca lib. de beneficiis dicens: *Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispenseret, præterita cogita, presentia ordina, futura provide*: Maria igitur, tanquam Virgo prudentissima, præterita, præsentia, & futura cogitans, animoque voluens præteritum Angeli, & hominis causam, præsentem cœli, & & terræ iacturam, ac futuram vtriusque reparationem, ut omnibus his, quoad posset, prudenter provideret, Verbi diuini incarnationi, ac temporali conceptioni in utero eius celebrandæ verbis illis: *Ecce ancilla Domini*, consentit: sicut enim *Lucæ 1.*
Angelus dixerat: *Ecce concipies*: quo promptitudinem filij Dei in vterum eius venturi significauit, ita ipsa dicens: *Ecce ancilla Domini*: promptitudinem, qua illum virgineo suo thalamo suscipere parata erat, ostentauit. pertinet enim valde ad prudentiam, ut quanto res maturiori iudicio cogitata est, tanto postea promptius atque celerius executioni maderetur, vnde *Octauia-*

Lucæ 1.

D. Chrysol. serm. 140.

1. Reg. 21.

3. Reg. 1.

Gen. 27.

Iudith. 13. 11.

Octavianus Imperator, ut in vita eius legitur pro insigni suo accepit ancoram, quam Delphinus amplexabatur cum hac inscriptione: *festina lente*: gravitate quidem ancoræ maturitatem, & gravitatem consilij in deliberando significabat, Delphini verò mira velocitatem, celeritatem in eius executione denotabat; utrumque istud inscriptio illa portendebat: *festina lente*: lente (inquam) in deliberando: *festina*, in exsequendo. Hinc velim discamus, valde necessariam esse prudentiam in rebus agendis; nam ut ait D. Augustinus ad fratres in heremo: *Prudentia docet quid fugiendum, & quid tenendum sit; prudentia docet te, ut quæ non potes perpetuo tenere, fructuose permittas abire: prudentia docet te, ut in cunctis semper idem sis, tam in prosperis, quam adversis; prudentia testimonium veritati, non amicitie reddit; prudentia cum discretione, & promissum accelerat, & amplius, quam promissit, præstat. hæc ille: Tria ista prudentiæ munera docuisse mihi videtur Angelus, cum dixit Esdræ: *pondera mihi ignis pondus, mensura mihi statum venti, reuoca mihi diem, quæ præterijt*: Videntur quidem hæc prima facie quædam delicia; sed non sunt, si altius ea perpendamus, sed prudentissima quædam documenta ad informandos corruptos hominum mores utilissima: cum enim ait: *reuoca mihi diem, quæ præterijt*: præteritam nostram vitæ consuetudinem vitis enutritæ in memoriam reuocare suadet, iuxta illud Dauidi: *um: peccatum meum contrame est semper*: seu (ut legit D. Augustinus) *peccatum meum coram me est semper*. cum verò ait: *mensura mihi statum venti*: quid aliud monet nisi præsentis vitæ breuitatem, fugacitatem, & inconstantiam, quam ventro expressè comparauit Iob dicens: *quoniam ventus est vita mea*. cum tandem subiunxit: *pondera mihi ignis pondus*: apertè nos edocet, attentè in nobis perpendere, quò ignei amoris nostri pondus nos ferat; nam ut dixit D. Augustinus: *amor meus, pondus meum; illò feror, quocumque feror*: ex hoc enim examine,*

& scrutinio facile erit coniectari, & præfagire futura, quæ nos expectant. nam si amor noster ad cælestia nos impellit, cælestem patriam nobis pollicetur; sin verò ad terrena nos deprimat, æternam nobis minatur damnationem meritò nobis pertimescendam. quid plura? certè sicut, quæ ponderosa sunt, aquarum ima petunt, quæ leuia, fluitant: sic animus grauis, & prudens, rerum fundum cogitando petit; leuis, & inconstans, in superficie rerum fluitat. Per tenebrosam domum, pedetentim iter habendum, parietesque sunt palpandi: tenebrosa domus, mundus est hic, in quo versamur; pedetentim igitur, hoc est, cum consilio, ac maturitate, rebus in arduis incedendum: negotia cogitatione prius veluti manu, palpanda. Nautæ, demissa bolide, maris profunditatem explorant; tu demissa cogitatione, negotij pericula expende. Misit Moyses, antequam terram promissam ingrederetur, exploratores: mitte tu, antequam negotium aggrediaris, veluti fidissimam exploratricem, cogitationem: Vadum prius fluminis, id est negotij periculosi, tenta, ne si intentato vado temerè pertransire velis, aquis obruaris; ut enim Seneca scribit: *Pauci sunt, qui consilio se, suæque disponant, ceteri eorum more, qui fluminibus innasant, non eunt, sed feruntur*. tu verò ex paucis illis esto, ne casu, ac temerè, sed consilio vitam agas, ut æternam consequaris, quam nobis donare dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Num. 13. 16.

Senec. epist. 23.